

УДК 334.722.8

ECONOMIC DIAGNOSIS AS A WAY OF IMPROVING CORPORATE RELATIONSHIPS

O. Petukhova, G. Chornoshtan, V. Volosova

National University of Food Technologies

Key words:

*Corporate relationships
Economic diagnosis
Business solutions
Corporate management*

ABSTRACT

The article substantiates the need to improve the methods of economic diagnosis in terms of corporate relations development. The essence of economic diagnosis is analyzed; its role in the management decision-making is disclosed. The basic tasks and ways of improving the system of economic diagnosis in corporate structures are proposed.

Article history:

Received 12.04.2014
Received in revised form
22.04.2014
Accepted 14.05.2014

Corresponding author:

O. Petukhova

E-mail:

ompetukhova@bigmir.net

ЕКОНОМІЧНА ДІАГНОСТИКА ЯК ЗАСІБ УДОСКОНАЛЕННЯ КОРПОРАТИВНИХ ВІДНОСИН

О.М. Петухова, Г.Г. Черноштан, В.О. Волосова

Національний університет харчових технологій

У статті обґрунтовано необхідність удосконалення прийомів економічної діагностики в умовах розвитку корпоративних відносин. Уточнено сутність економічної діагностики, розкрито її роль у системі прийняття управлінських рішень. Запропоновано основні завдання і напрями удосконалення системи економічної діагностики в корпоративних структурах.

Ключові слова: *корпоративні відносини, економічна діагностика, управлінські рішення, корпоративне управління.*

Посилення загроз зовнішнього середовища, з якими стикаються наразі українські корпорації, функціонування економіки в умовах перманентної кризи, зростання ризиків і невизначеності майбутнього вимагає удосконалення корпоративних відносин між усіма зацікавленими сторонами і пошуку нових шляхів взаємодії їх учасників в динамічному ринковому середовищі.

Підприємства корпоративного типу відіграють важливу роль в українській економіці, оскільки вони виробляють більше 85 % ВВП країни. Незважаючи на те, що таку структуру економіки не можна назвати ефективною, питанням удосконалення корпоративного управління варто приділяти більше уваги.

Проблеми взаємовідносин між учасниками корпоративного управління, власності висвітлено в працях Р. Коуза, Дж. Стігліца, М. Дженсен, Р. Марріса, У. Меклінга, О. Вільямсона, Дж. Уестона тощо. Вітчизняні науковці, такі як А.Е. Воронкова, В.А. Євтушевський, Т.В. Момот, Т.Л. Мостенська та ін., внесли значний вклад у розвиток теорії і практики корпоративного управління в Україні. Віддаючи належне напрацюванням вітчизняних і зарубіжних науковців, слід зазначити, що існує коло проблемних питань, які потребують удосконалення. Це питання, пов'язані з інформаційним забезпеченням системи підтримки прийняття управлінських рішень, удосконалення категоріального і критеріального апарату, який має забезпечити високу ефективність управління для кожної групи учасників корпоративних відносин тощо.

Не менш актуальним питанням розвитку корпоративних відносин є удосконалення способів і методів постановки цілей, планування та внутрішнього контролю, тобто розробки систематизованих, взаємопов'язаних інструментів підтримки системи корпоративного управління. Організована належним чином система економічної діагностики, що має бути інтегрована у систему корпоративного менеджменту, є вагомим засобом вирішення окреслених завдань.

Метою статті є уточнення сутності терміна «економічна діагностика» і визначення основних завдань економічної діагностики в системі корпоративних відносин.

Питанням розвитку економічної діагностики приділяється достатньо багато уваги досвідченими вченими і молодими науковцями. Причиною цього є усвідомлення того факту, що економічна діагностика разом з економічним аналізом мають у своєму арсеналі низку достатньо ефективних інструментів для вирішення важливих тактичних і стратегічних управлінських завдань.

Дослідження існуючих думок вчених щодо сутності економічної діагностики призвело до висновку про відсутність єдності поглядів у трактуванні цієї категорії. Можна виділити такі підходи до визначення сутності економічної діагностики:

– діагностика розглядається як спосіб встановлення характеру порушень нормального ходу господарського процесу [1, 10].

– діагностика розглядається як системний підхід, що дозволяє не тільки всебічно оцінювати стан об'єкта в умовах неповної інформації, але й виявляти проблеми його функціонування, а також окреслювати шляхи їх вирішення, враховуючи коливання параметрів системи [2].

– діагностика визначається як процес розпізнавання стану і виявлення проблем функціонування об'єкта за непрямими ознаками, пов'язаний із розробкою шляхів і напрямів його можливого розв'язання [11, с.191].

– діагностика ототожнюється з аналізом та оцінкою і визначається як аналіз й оцінка економічних показників і цілей роботи підприємства на основі вивчення окремих результатів, неповної інформації. Також діагностика може ототожнюватися з оцінкою на основі стандартних процедур аналізу [11, с.190].

Дослідники змісту економічної діагностики [8, 11] систематизували погляди вітчизняних і зарубіжних вчених на сутність цього поняття. В праці [8]

систематизовано і виділено три основні напрями поглядів на економічну діагностику:

- діагностика як синонім аналізу;
- діагностика як функція управління;
- діагностика як самостійна галузь знань.

Варто погодитися з думкою авторів [1, 2, 5, 8, 10, 11] про те, що економічну діагностику не можна ототожнювати з економічним аналізом. Головна відмінність діагностики від аналізу полягає в тому, що діагностика має цільову спрямованість на виявлення відхилень від норми і «патологій». Досліджуючи виробничо-господарську діяльність підприємств, економічна діагностика розглядається як вивчення стану господарської системи, впливу факторів розвитку соціально-економічних процесів і виявлення відхилень від нормального розвитку.

Цілком слушною є теза Т.О. Шатунової [11, с.195] стосовно того, що діагностика як засіб розпізнавання соціально-економічної системи через реалізацію комплексу дослідницьких процедур і виявлення в них слабких ланок і вузьких місць відноситься до методів непрямих вимірювань. Елементи соціально-економічних систем, властивості яких потрібно визначити, зазвичай недоступні для безпосереднього нагляду та вимірювання, тому вимірювати потрібно не їх параметри, а параметри процесів, які породжуються елементами цих систем і можуть бути виміряні.

Економічна діагностика є спеціальним науковим напрямом, який має відокремлену щодо економічного аналізу предметну сферу — стан об'єкта дослідження на строго визначений період часу. Діагностика діяльності підприємства повинна бути не тільки елементом системи моніторингу, вона також повинна дозволяти виявляти порушення.

Саме застосування діагностичних процедур дає змогу на основі всебічного дослідження діяльності підприємства оцінювати не лише наслідки прийняття поточних і стратегічних рішень, а й визначати можливі перспективи його розвитку [5].

Аналітичні і діагностичні методи й прийоми не завжди в повному обсязі враховують широке коло відносин та інтересів, які можна спостерігати у великих корпоративних утвореннях. Більшість відомих методів і прийомів економічної діагностики спираються на класичні постулати і не враховують агентські відносини й корпоративні конфлікти як невід'ємну складову функціонування сучасної корпорації.

Розвиток концепцій управління сучасним підприємством, розвиток і удосконалення організаційних структур управління, створення інтегрованих корпоративних структур, створення спільних підприємств, а також розвиток складних систем управління корпораціями — все це вимагає суттєвого удосконалення підходів до оцінки діяльності господарюючих суб'єктів і діагностики їх проблемних місць. Ці підходи мають бути адаптованими до потреб усіх учасників системи управління і мають задовольняти їх інформаційні потреби.

Для того, щоб система управління ефективно функціонувала, вона повинна одержувати якісну інформацію, до якої пред'являються певні вимоги Насам-

перед це вимога стосовно того, що інформація повинна задовольняти потреби користувачів, які визначають її корисність і висувають до неї певні вимоги:

– своєчасність надходження інформації, оперативність збору та швидкість обробки інформації;

– суттєвість інформації: до кожної ланки управління повинна надходити лише така інформація, яка стосується конкретного завдання;

– економічність інформації: у процесі інформаційного забезпечення виникає проблема вибору між оперативністю отримання інформації з одного боку та її точністю, достовірністю, якістю змісту — з іншого, проте якою б важливою не була інформація, ефект її виникнення не повинен перевищувати витрати на її одержання;

– конфіденційність інформації: надавати користувачеві лише таку інформацію, яка стосується його повноважень;

– достовірність інформації: інформація має бути якісною, чіткою і обґрунтованою [9, с.27].

Слід підкреслити, що важливою умовою функціонування ефективної корпоративного системи управління є наявність не тільки достовірної, точної і суттєвої інформації, на чому наголошують П.Є. Житний [4] і Н.І. Петренко [7], а наявність інформації, яка вже є обробленою відповідним чином (тобто результатів застосування методів і прийомів економічної діагностики). Увага має бути акцентована не лише на достовірності вхідних даних, а й на достовірності, обґрунтованості способу їх обробки.

Організація ефективної системи економічної діагностики в корпораціях має відповідати системі корпоративних відносин і основним принципам корпоративного управління. Концепція розвитку корпоративного управління в Україні визначає корпоративне управління як систему відносин між акціонерами, органами управління акціонерного товариства, його менеджерами, а також іншими зацікавленими особами (працівниками, постачальниками, споживачами, кредиторами, державними та місцевими органами влади, громадськістю тощо) [6, с. 271].

Корпоративне управління включає в себе різні аспекти, у тому числі відносини власників і менеджерів корпорації, відносини між акціонерами підприємства, відносини між бізнес-одинацями корпоративного об'єднання, відносини між топ-менеджментом компаній і менеджерами середньої та нижньої ланки тощо. При цьому важливу роль у функціонуванні корпорацій відіграють передусім відносини на верхньому рівні корпоративного управління — між самими акціонерами, а також акціонерами і керуючими. Саме від їх стану залежить існування корпоративної структури і суб'єктів корпоративних відносин, вибір напрямку їх розвитку [3, с.439].

Ефективна система економічної діагностики, вбудована в структуру управління корпорацією, сприятиме розвитку й удосконаленню учасників корпоративних відносин. Побудова такої системи має відповідати інформаційним потребам кожної з вагомих груп зацікавлених учасників: наглядова рада, правління, акціонери-мажоритарії, міноритарні акціонери, органи внутрішнього контролю, керівники структурних підрозділів, ключові кредитори і постачальники тощо.

Відповідно, управлінські рішення, що приймаються кожною із вказаних груп учасників корпоративних відносин (включаючи рішення, на які вказані групи мають безпосередній чи опосередкований вплив), мають спиратися на систематизовані й економічно обґрунтовані критерії, розроблені спеціально для окремих груп. Цими критеріями виступають формалізовані чи неформалізовані показники з арсеналу економічної діагностики, обраховані на базі достовірної інформації.

Висновки

Таким чином, розвиток корпоративних відносин в Україні вимагає удосконалення систем підтримки прийняття рішень учасниками цих відносин на всіх ланках управління. Економічна діагностика як функція управління корпоративною системою має бути адаптованою до інформаційних потреб усіх учасників агентських відносин, враховувати взаємозв'язки і взаємозалежності та різноспрямовані інтереси. Подальші дослідження у даній сфері мають бути спрямовані на розбудову діагностичних систем підтримки прийняття управлінських рішень у корпоративних структурах.

Література

1. Бердникова Т. Б. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: учебное пособие / Т. Б. Бердникова. — М.: Инфра-М, 2001. — 320 с.
2. Вартанов А. С. Экономическая диагностика деятельности предприятия : организация и методология / А. С. Вартанов. — М.: Финансы и статистика, 1991. — 80 с.
3. Головкова Л. С. Управління стратегічним потенціалом корпоративних структур / Л. С. Головкова ; за ред. В. М. Огаренка та ін. — Запоріжжя; Жешув, КПУ: Жешувська політехніка, 2008. — Т. 2. — С. 438–513.
4. Житний П.Є. Облікова політика в умовах розвитку фінансово-промислових систем: методологія та організація [Монографія] / П. Є. Житний. — Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2007. — 352 с.
5. Лук'янова В. В. Сучасний стан теоретичних основ діагностики діяльності підприємств / В. В. Лук'янова // Економічні науки. Серія "Економіка та менеджмент": Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. — Випуск 7 (26). Частина 2. — Луцьк, 2010.
6. Момот Т. В. Вартісно-орієнтоване корпоративне управління : від теорії до практичного впровадження [монографія] / Т. В. Момот. — Харків: ХНАМГ, 2006. — 380 с.
7. Петренко Н. І. Бухгалтерський облік як засіб забезпечення інформаційних потреб акціонерів / Н. І. Петренко // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. — 2012. — Вип. 1 (22). — С. 289–298.
8. Скрипник Н. Є. Удосконалення механізму антикризового управління через інструментарій економічної діагностики: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.03 / Н. Є. Скрипник. — Дніпропетровськ, 2008. — 20 с.
9. Смоленюк П. С. Удосконалення управлінського обліку на основі використання зарубіжного досвіду / П. С. Смоленюк // Інноваційна економіка. — 2007. — №2. — С. 23–28.

10. Трофимова Л. Н. Теоретико-методологический аспект экономической диагностики эффективности деятельности хозяйствующего субъекта / Л. Н. Трофимова // Аудит и финансовый анализ. — 2008. — №4.

11. Шатунова Т. О. Дослідження сутності поняття економічна діагностика промислового підприємства / Т. О. Шатунова // Науковий вісник. — Чернівці, 2009. — Вип. 1 (33): Економічні науки. — С.190–195.

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ДИАГНОСТИКА КАК СПОСОБ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ КОРПОРАТИВНЫХ ОТНОШЕНИЙ

О.М. Петухова, Г.Г. Черноштан, В.О. Волосова

Национальный университет пищевых технологий

В статье обоснована необходимость усовершенствования приемов экономической диагностики в условиях развития корпоративных отношений. Уточнена сущность экономической диагностики, раскрыта ее роль в системе принятия управленческих решений. Предложены основные задания и направления усовершенствования системы экономической диагностики в корпоративных структурах.

Ключевые слова: *корпоративные отношения, экономическая диагностика, управленческие решения, корпоративное управление.*